

סימן קלח

הרב יוסף חיים כהן

מחבר קונטרס "עוף הפטם"

בענין עופות הפטם

אודות מה שהאריכו בספר הוראה ברורה סי' פב (בביאור הלכה הארוך שבסוף הספר) להכשיר את העופות המצויים היום, על פי ספק ספיקא מצד העיבור ומצד סברת רבי משה ברבי יוסף, יש להעיר ע"ז כמה הערות.

בראשונה יש להעיר דעיקר ההיתר שכתב הוא נגד הוראת מרן בשלחן ערוך, ואבאר הדבר מכמה צדדים. האחד, שהרי ע"י ס"ס זה אנו באים להקל בלא מסורת, שאנו באים להוכיח שהוא טהור מצד שלשה סימנים שבגופו, או מצד שמתעבר מטהור, אבל עדיין מסורת טהרה מאבותינו משנים קדמוניות אין בו, ומרן הורה בפירוש שאין עוף נאכל אלא במסורת. והצד השני, שיש להתבונן מפני מה הורה מרן שלא להקל אלא במסורת, היה לו לפתוח לנו פתח להתיר עוף בלי מסורת אם מצאנו שמתעבר מטהור, שזו ראיה על טהרתו, או שנצרך דבר זה לסברת רמב"י שמתיר בשלשה סימנים, ובצירוף שני טעמים אלו נוכל להתירו בלא מסורת, אלא משמע שלא סמך מרן על דבר זה להקל. והצד השלישי, שהרי בלא ס"ס זה שנשען על ענין העיבור שלא נזכר בב"י [ולא בדברי שום אחד מהראשונים], הלא מתוך דברי הפוסקים המובאים בב"י נוכל להעמיד ס"ס להתיר עוף שיש לו שלשה סימנים בגופו אף בלא מסורת, שמא האמת כסברת ר"ח והגאונים וסיעתם דמתוך עשרים וארבעה עופות הטמאים אין לך מי שקורקבנו נקלף אלא פרס ועזניה, וממילא עוף זה שקורקבנו נקלף ליכא לספוקיה בשום עוף טמא מלבד פרס ועזניה, וכבר נתבאר בתלמוד (חולין סב.) דכיון דפרס ועזניה לא שכיחי בישוב לא חיישינן להו, ועוד דפרס ועזניה אין להם אלא סימן טהרה אחד, ועוף זה שיש בו עוד סימני טהרה ודאי אינו פרס ועזניה, וממילא נישרי ליה. ואף אם לא נתפוס כר"ח וסיעתה, שמא האמת כסברת רבי משה ברבי יוסף וסיעתה דעוף שיש לו שלשה סימנים ודאי אינו דורס, ולא בעינן מסורת. נמצא שלא סמך מרן הש"ע להקל בדבר זה ע"י ס"ס, אלא דוקא ע"י מסורת וידיעה מאבותינו שעוף זה טהור.

ועתה נבוא להתבונן בס"ס זה עצמו. דהנה הספק הראשון שהזכיר שמא עוף טמא וטמא אינם מתעברים זה מזה, וכוונת דבריו דכיון דהתרנגולים האחרים כגון הפלימות רוק, מתעברים מהמלאי והאסיל, על כרחך דהמלאי והאסיל גופיהו טהורים נינהו. אמנם החכם כתב כן לפום מאי דס"ל דהמלאי והאסיל לאו מינים טמאים ודאי נינהו אלא מחוסרי מסורת, אך אין הדבר כן, שהרי המלאי והאסיל וכן הקורניש כל ביציהם כד וכד [כמו שהביא הרב פרידמאן בגנת ורדים טבת תשע"ח, עמ' ריז], ועל פי דין הש"ע (סי' פו ס"ב) הם עופות טמאים, וכ"ש אחר שהודם כפות. ומאחר שהמלאי והקורניש הם עופות טמאים, אם יעמוד החכם בשיטתו דהרוק ושאר התרנגולים עופות טהורים הם, הרי לפנינו שהרוק ושאר התרנגולים שהם טהורים מתעברים מהמלאי והקורניש שהם טמאים, ומזה נפשט הספק ונתברר לנו שעוף טהור וטמא מתעברים זה מזה, ונפל האי ספיקא בבירא. [ואו נוכל לומר דטהור וטמא אינם מתעברים זה מזה, ומה שהרוק והקורניש מתעברים זה מזה הוא לפי שהרוק גם הוא עוף טמא, וממילא הפטם אשר נולד משני עופות טמאים הוא טמא גמור].

ומעתה נבוא להתבונן בספק השני שהזכיר, שמא כדעת הסוברים שעוף שיש לו שלשה סימנים ודאי אינו דורס והוא טהור, ותרנגולים הללו אף שאין להם מסורת, מ"מ יש להם שלשה סימנים. אך גם זה לא יועיל לנו, שהרי לא ידוע לנו מי הם כל התרנגולים המוכלאים בעוף הפטם, ולא נתברר לנו מי היא האמא של הנקבה, ומי אם אמה עד ההכלאה הראשונה, כמובאר בדברי ד"ר קולין בקסטר ג'ונס, אשר שימש כנשיא חברת רוס [הובא בקונטרס "פולמוס עופות הפטם", אשר מופיע גם באוצר החכמה], וא"כ מה יועיל לנו זה שיש למלאי והאסיל שלשה סימני טהרה, אחר שלא ידוע לנו מי היא האמא של האמא, ואפשר שהיא תרנגולת בר או תרנגולת דאגמא, שהם עופות טמאים לכולי עלמא.

נמצא דמלבד זה שהספק ספיקא הוא נגד הוראת השלחן ערוך, אף גם זאת, שאף אחד משני צדדי הספק אינו עומד בעוף הפטם.

דברינו אלה שנכתבו כאן, עוסקים נקודתית בענין הספק ספיקא, ובנוסף נתבאר בהרחבה בקונטרס "עוף הפטם" שהוצאנו, שאין לסמוך על ענין העיבור לטהר עופות, וכן נידונו שם בהרחבה דברי הלק"ט בענין מדידת כד וכד.

ניתן להשיג הקונטרס "עוף הפטם" בטל' 052-7613439